

СИЛАБУС
освітньої компоненти
«Правові основи соціальної роботи»
2026– 2027 навчальний рік

Освітня програма: «Соціально-психологічна підтримка життєстійкості».

Спеціальність: І10 Соціальна робота та консультування.

Галузь знань: І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення.

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський).

Викладач	Попова Анастасія Сергіївна, к.пед.н., доцент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти Борисенко Наталія Олександрівна, асистент кафедри соціальної роботи та інклюзивної освіти
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/teachers/popova-anastasiya-sergiyivna-2/ https://bdpu.org.ua/teachers/borysenko-nataliya-oleksandrivna/ https://edu.bdpu.org/course/view.php?id=19
Контактний телефон	Попова Анастасія Сергіївна: 063 335 99 68 Борисенко Наталія Олександрівна: 0 99 539 52 18
E-mail викладача	kovaleva.anastasia.45@gmail.com
Графік консультацій	четвер: 12.00-14.00

Обсяг курсу на поточний навчальний рік

Форма навчання	Кількість кредитів/годин	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Звітність
денна	6/180	-	-	-	екзамен
заочна		6	8	136	

Семестр: весняний.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: соціальна робота, джерела права соціальної роботи, соціальний захист, соціальна політика, складні життєві обставини, соціальне обслуговування.

Мета курсу: сформуванню системи знань у майбутніх соціальних працівників щодо нормативно-правової бази соціальної роботи та соціального забезпечення задля розвитку здатності захищати та реалізовувати права вразливих категорій населення та впроваджувати у практику соціальної роботи шляхи та ефективні методи подолання і вирішення їхніх соціальних проблем, що ґрунтуються на верховенстві права, демократичних цінностях, правах і свободах людини і громадянина України.

Предмет курсу: правові засади організації соціальної роботи з різними категоріями населення.

Компетентності та програмні результати навчання:

Програмні компетентності:

К-1 Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК-1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-10 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ФК-3 Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та соціального забезпечення.

ФК-5 Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах.

ФК-10 Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

Результати навчання:

ПР-1 Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПР-3 Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПР-8 Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

ПР-11 Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

ПР-13 Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.

Зміст курсу:

Тема 1. Міжнародні і національні правові джерела соціальної роботи.

1.1. Міжнародні правові джерела соціальної роботи.

Права людини і соціальна робота. Міжнародні організації у галузі соціальної роботи. Загальна характеристика правових джерел соціальної роботи та їх класифікація. Міжнародні нормативно-правові документи у галузі соціальної роботи.

1.2. Національні правові джерела соціальної роботи.

Соціальна політика держави у контексті нормативно-правових відносин. Конституція України, як гарант здійснення соціальної політики захисту соціально-вразливих верств населення. Правовий статус особи в Україні та класифікація прав і свобод громадянина. Характеристика українського законодавства у галузі соціальної роботи.

Тема 2. Соціальний захист населення у контексті соціальної роботи.

2.1. Система соціального захисту населення.

Система соціального захисту: структура і особливості реалізації. Форми соціального захисту. Соціальні допомоги, соціальні пільги і додатковий соціальний захист. Соціальне забезпечення населення і його складові. Соціальне страхування: особливості і види.

2.2. Соціальні послуги як правова форма здійснення соціальної роботи.

Характеристика соціальних послуг: організаційно-правові форми, види і принципи надання. Класифікація соціальних послуг. Суб'єкти та об'єкти надання соціальних послуг. Порядок надання і отримання соціальних послуг. Фінансові аспекти системи соціального обслуговування. Державні стандарти соціального обслуговування і показники якості надання соціальних послуг.

Тема 3. Правові засади організації соціальної роботи у різних сферах життєдіяльності.

3.1. – 3.2. Нормативно-правове регулювання діяльності соціального працівника у закладах соціальної інфраструктури.

Нормативно-правове регулювання діяльності соціального працівника і соціального педагога в закладах дошкільної освіти. Права, обов'язки та повноваження соціального працівника і соціального педагога у закладах дошкільної освіти. Нормативно-правове регулювання діяльності соціального працівника в закладах загальної середньої освіти. Права, обов'язки та повноваження соціального працівника і соціального педагога у закладах загальної середньої освіти. Правові засади організації діяльності соціального працівника у державних спеціалізованих службах. Правові підстави надання соціальних послуг соціальним працівником у недержавних організаціях. Права, обов'язки та повноваження соціального працівника у недержавних організаціях соціальної сфери.

Тема 4. Політика держави щодо соціальної підтримки та захисту дітей і сім'ї.

4.1. Соціально-правовий захист сімей.

Правове регулювання сімейних відносин. Види державної допомоги сім'ям з дітьми. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям. Заходи попередження насильства в сім'ї. Правові основи соціальної роботи з сім'ями, які опинились у складних життєвих обставинах.

4.2. Правовий статус дитини відповідно до міжнародного та українського законодавства.

Права дитини у міжнародному і національному правовому полі. Підстави, правові наслідки та порядок позбавлення батьківських прав. Процедура усиновлення у контексті роботи соціального працівника.

Тема 5. Правові основи соціальної роботи з людьми похилого віку.

5.1.-5.2. Соціальний захист людей похилого віку.

Правовий статус особи похилого віку за законодавством України. Організація надання допомоги особам похилого віку. Стаціонарні соціальні установи для постійного проживання громадян похилого віку. Пенсійне забезпечення осіб похилого віку.

Тема 6. Правові основи соціальної роботи з безробітними.

6.1. – 6.2. Соціальний захист безробітних.

Характеристика законодавства України про працю, зайнятість та соціальний захист безробітних. Порядок визнання громадян безробітними. Організація соціального захисту від безробіття. Види матеріальної допомоги і соціальних послуг для безробітних.

Тема 7. Правові засади соціальної роботи з особами з інвалідністю.

7.1. – 7.2. Реалізація державної політики соціального захисту осіб з інвалідністю в нормативно-правових актах.

Поняття «особа з інвалідністю», «інвалідність» у правовому дискурсі. Процедура встановлення інвалідності. Соціальний захист та обслуговування осіб з інвалідністю у правовому полі діяльності соціального працівника. Порядок надання особам з інвалідністю реабілітаційних послуг відповідно до їх індивідуальної програми реабілітації. Матеріальне забезпечення осіб з інвалідністю. Порядок та умови виплати державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю. Порядок та умови виплати призначення і виплати державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю. Порядок та умови призначення пенсії по інвалідності. Організація робочих місць та працевлаштування осіб з інвалідністю.

Тема 8. Правові основи соціальної роботи з бездомними громадянами та громадянами, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі

8.1. – 8.2. Правові основи захисту прав бездомних громадян та громадян, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі.

Концепція соціального захисту бездомних громадян. Система обліку та реєстрації бездомних громадян. Заклади соціального захисту для бездомних громадян. Заходи соціального патронажу осіб звільнених з місць позбавлення волі: нормативно-правовий аспект. Соціальна адаптація осіб, звільнених з місць позбавлення волі: нормативно-правовий аспект.

Тема 9. Правові основи соціальної роботи з різними категоріями мігрантів.

9.1. – 9.2. Правові основи захисту прав мігрантів.

Характеристика категорії «мігрант», та види мігрантів як клієнтів соціальної роботи. Правовий статус мігранта у міжнародному та національному міграційному праві. Права, обов'язки і соціальні гарантії для мігрантів в Україні. Напрями роботи державних і недержавних організацій у контексті роботи з мігрантами.

Тема 10. Досвід правового регулювання соціальної роботи і професійної підготовки соціальних працівників у зарубіжних країнах.

10.1. - 10.2 Законодавче забезпечення організації соціальної роботи і системи професійної підготовки соціальних працівників закордоном

Правове регулювання соціальної роботи у Європейських країнах. Правові засади організації соціальної роботи у США. Нормативно-правове забезпечення соціальної роботи у Скандинавських країнах. Реформування нормативно-правової бази соціальної роботи в Україні: напрями та конкретні рекомендації. Законодавче забезпечення професійної підготовки соціальних працівників у Європейських країнах. Законодавче забезпечення професійної підготовки соціальних працівників у США. Законодавче забезпечення професійної підготовки соціальних працівників у Скандинавських країнах. Законодавче забезпечення професійної підготовки соціальних працівників в Україні. Напрями та зміст реформування професійної підготовки соціальних працівників в Україні на основі конструктивних ідей зарубіжного досвіду.

Тема 11. Правові механізми захисту прав клієнтів соціальної роботи

11.1. Механізми реалізації та захисту прав отримувачів соціальної підтримки і соціальних послуг.

Поняття та форми захисту прав у соціальній сфері. Право на звернення та доступ до інформації. Адміністративний порядок захисту прав. Звернення, заяви, скарги та порядок їх розгляду. Оскарження рішень, дій або бездіяльності органів і установ соціальної сфери. Судовий захист соціальних прав.

Безоплатна правнича допомога. Роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у захисті прав клієнтів соціальної роботи.

11.2. Правозахисна та представницька діяльність соціального працівника.

Роль соціального працівника у забезпеченні реалізації та захисту прав клієнта. Представництво інтересів та соціальна адвокація. Міжвідомча взаємодія у процесі захисту прав клієнта. Межі повноважень і відповідальності соціального працівника. Документування порушень прав та професійних дій. Правові та етичні аспекти захисту персональних даних і конфіденційної інформації.

Тема 12. Правове забезпечення професійної діяльності та відповідальність соціального працівника

12.1. Правовий статус і професійні повноваження фахівця із соціальної роботи.

Нормативно-правове регулювання професійної діяльності у сфері соціальної роботи. Професійні права, обов'язки та межі компетентності соціального працівника. Правові засади прийняття професійних рішень. Дотримання прав людини, принципів недискримінації та найкращих інтересів клієнта. Конфіденційність, захист персональних даних та професійна таємниця. Міждисциплінарна і міжвідомча взаємодія.

12.2. Юридична відповідальність та правові ризики у професійній діяльності соціального працівника.

Поняття та види юридичної відповідальності у професійній діяльності. Підстави відповідальності за порушення прав отримувачів соціальних послуг. Правові ризики під час оцінювання потреб, прийняття рішень і надання соціальних послуг. Запобігання порушенням прав клієнтів і професійним ризикам. Аналіз правових колізій і професійно складних ситуацій у практиці соціальної роботи.

Структура освітньої компоненти:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	С.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Міжнародні і національні правові джерела соціальної роботи												
1.1. Міжнародні правові джерела соціальної роботи.							8	-				8
1.2. Національні правові джерела соціальної роботи.							7	2				5
Разом за темою 1							15	2				13
Тема 2. Соціальний захист населення у контексті соціальної роботи												
2.1. Система соціального захисту населення в Україні.							8	-	2			6
2.2. Соціальні послуги як правова форма здійснення соціальної роботи.							7	2	-			5
Разом за темою 2							15	2	2			11
Тема 3. Правові засади організації соціальної роботи у різних сферах життєдіяльності												
3.1. – 3.2. Нормативно-правове регулювання діяльності соціального працівника у закладах соціальної інфраструктури							15	-	-			15
Разом за темою 3								-	-			15
Тема 4. Політика держави щодо соціальної підтримки та захисту дітей і сім'ї												
4.1. Соціально-правовий захист сімей.							8	-	2			6

4.2. Правовий статус дитини відповідно до міжнародного та українського законодавства.							7	-	-			7
Разом за темою 4							15	-	-			13
Тема 5. Правові основи соціальної роботи з людьми похилого віку												
5.1. – 5.2. Соціальний захист людей похилого віку.							15	-	-			15
Разом за темою 5							15	-	-			15
Тема 6. Правові основи соціальної роботи з безробітними												
6.1. – 6.2. Соціальний захист безробітних.							15	-	2			15
Разом за темою 6							15	-	2			15
Тема 7. Правові засади соціальної роботи з особами з інвалідністю												
7.1. Реалізація державної політики соціального захисту осіб з інвалідністю в нормативно-правових актах.							8	-	-			8
7.2. Соціальна робота по адаптації в суспільстві людей з інвалідністю.							7	-	-			7
Разом за темою 7							15	-	-			15
Тема 8. Правові основи соціальної роботи з бездомними громадянами та громадянами, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі												
8.1. – 8.2. Правові основи захисту прав бездомних громадян та громадян, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі.							15	-	-			15
Разом за темою 8							15	-	-			
Тема 9. Правові основи соціальної роботи з різними категоріями мігрантів												
9.1. – 9.2. Правові основи захисту прав мігрантів.							15	-	-			15
Разом за темою 9							15	-	-			15
Тема 10. Досвід правового регулювання соціальної роботи і професійної підготовки соціальних працівників у зарубіжних країнах												
10.1. – 10.2 Законодавче забезпечення організації соціальної роботи і системи професійної підготовки соціальних працівників закордоном							15	-	-			15
Разом за темою 10							15	-	-			15
Тема 11. Правові механізми захисту прав клієнтів соціальної роботи												
11.1. Механізми реалізації та захисту прав отримувачів соціальної підтримки і соціальних послуг.							8	2	-			6

11.2. Правозахисна та представницька діяльність соціального працівника.							7	-	-			7
Разом за тему 11							15	2	-			13
Тема 12. Правове забезпечення професійної діяльності та відповідальність соціального працівника												
12.1. Правовий статус і професійні повноваження фахівця із соціальної роботи.							8	-	2			6
12.2. Юридична відповідальність та правові ризики у професійній діяльності соціального працівника.							7	-	-			7
Разом за тему 12							15	-	2			13
Усього годин							180	6	8			136

Методи навчання: словесні (проблемна лекція, пояснення, бесіда, навчальна дискусія); наочні (демонстрування презентацій, інфографіки, статистичних даних, схем і відеоматеріалів); практичні (аналіз нормативно-правових документів, розв'язання ситуаційних завдань і кейсів; порівняльний аналіз моделей та інструментів соціальної політики); інтерактивні (мозковий штурм, робота в малих групах, моделювання професійних ситуацій, обговорення проблемних питань); дослідницькі (самостійний пошук, аналіз і узагальнення інформації з різних джерел; виявлення причинно-наслідкових зв'язків); методи стимулювання навчальної діяльності (опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення ситуацій пізнавальної новизни та проблемних ситуацій); методи контролю і самоконтролю (усне опитування, письмове виконання аналітичних і практичних завдань, самооцінювання та взаємооцінювання).

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Курс спрямований на розвиток як теоретичних знань, так і практичних навичок студентів. Для досягнення цієї мети навчальний процес організований через лекції, семінарські заняття, самостійну та індивідуально-дослідну роботу (ІНДЗ).

Політика організації освітнього процесу на курсі

Особливості проведення навчальних занять: заняття проводяться у формі лекцій, семінарів під час яких активно використовуються бесіди, дискусії, мозкові штурми, індивідуальна та групова робота тощо; висловлювання власної точки зору заохочується. З метою закріплення матеріалу та накопичення балів поточного оцінювання здобувачам пропонуються завдання для самостійної та індивідуально-дослідницької роботи.

Під час лекцій надається загальний огляд ключових концепцій курсу, формують базові знання, необхідні для подальшого виконання самостійних та дослідних завдань. Протягом лекцій викладач може також надавати приклади з реального життя, ілюструвати теоретичні поняття на прикладах, ініціювати обговорення та стимулювати інтерес до предмету шляхом звернення до виконаних завдань самостійної та індивідуально-дослідницьких завдань. Однак важливо пам'ятати, що кількість лекційних занять обмежена, і їх головна мета – встановити загальні основи і напрямок досліджень.

Семінарські заняття можуть доповнювати зміст лекційних тем або можуть передбачати розгляд відмінних від лекційних питань, які відображають зміст теми. Підготовка до семінарських занять передбачає усне опрацювання теоретичних питань за темою, спираючись на перелік рекомендованої літератури та самостійний пошук джерел для отримання необхідної інформації, з подальшим їх обговоренням у форматі дискусій, мозкових штурмів тощо.

На основі лекцій та семінарських занять здобувачі виконують самостійну роботу та ІНДЗ, що дозволяє закріпити отримані знання та розвинути навички самостійного аналізу та дослідження.

Самостійна робота та ІНДЗ є важливою частиною курсу, яка дозволяє здобувачам набрати бали в рамках поточного контролю та заглибитись у теми, розглянуті на лекціях і семінарах, і застосувати теоретичні

знання на практиці. Студенти мають бути готові презентувати свої роботи на семінарських заняттях. Виконання цих завдань сприяє розвитку критичного мислення та наукового підходу до вирішення задач.

Виконання навчальних завдань. Роботи виконуються відповідно до змістових і технічних вимог визначених в пам'ятці для здобувача в Moodle та подаються через Moodle, якщо інший спосіб не погоджено з викладачем. Послідовність і період виконання завдань узгоджуються з розкладом занять і графіком освітнього процесу. Робота, виконана не в повному обсязі або без дотримання визначених вимог, повертається на доопрацювання. У разі об'єктивних обставин подальший порядок виконання завдань погоджується з викладачем.

Відвідування занять. Пропуск заняття не звільняє від опрацювання відповідної теми та виконання передбаченої навчальної діяльності. Матеріали пропущеного заняття опрацьовуються самостійно. Усні, презентаційні або групові види роботи виконуються в іншому погодженому форматі. Сам факт відсутності на занятті не є предметом оцінювання.

Академічна доброчесність. Навчальні завдання виконуються самостійно, з коректним посиланням на використані джерела, дотриманням авторського права та поданням достовірної інформації. Не допускаються академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація або фальсифікація даних, списування, обман, подання чужої роботи як власної, несамотійне виконання завдань і недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом. Самостійність роботи підтверджується під час її обговорення, презентації або захисту.

У разі встановлення порушення академічної доброчесності залежно від його характеру застосовуються усне або письмове попередження, доопрацювання чи повторне виконання завдання, зниження результату оцінювання, повторне проходження оцінювання, додатковий контрольний захід або передання питання на розгляд відповідної комісії БДПУ. Рішення ухвалюється після встановлення факту порушення відповідно до передбаченої університетом процедури.

Вимоги та відповідальність визначено Законом України «Про академічну доброчесність» і Положенням про академічну доброчесність та систему запобігання академічному плагіату в БДПУ (<https://fdsso.bdpi.org.ua/wp-content/uploads/2025/05/pro-akademichnu-dobrochesnist-u-bdpi-1.pdf>).

Матеріали з академічної доброчесності розміщено на сторінці ФДССО (<https://fdsso.bdpi.org.ua/akademichna-dobrochesnist>).

Використання штучного інтелекту. Генеративний ШІ використовується як допоміжний інструмент для пошуку ідей, структурування матеріалу, отримання пояснень, мовного редагування авторського тексту та інших цілей, прямо передбачених завданням. Використання ШІ не замінює самостійного аналізу, обґрунтування рішень і формулювання висновків.

Під час контрольованого оцінювання використання ШІ заборонено, якщо інше прямо не зазначено в умовах завдання. Не допускаються подання згенерованого матеріалу як результату власної діяльності, використання вигаданих фактів або джерел, а також введення до систем ШІ персональних, конфіденційних чи інших захищених даних. Здобувач відповідає за достовірність, коректність і академічну доброчесність поданої роботи.

Якщо під час виконання письмової роботи або проєкту застосовувався ШІ, наприкінці роботи подається декларація із зазначенням використаного інструменту та делегованих йому завдань. Для її підготовки використовується генератор GAIDeT Declaration (<https://panbibliotekar.github.io/gaidet-declaration/index-uk.html>).

Нерозкриття внеску ШІ або його використання всупереч установленому режиму чи умовам завдання розглядається як порушення академічної доброчесності та враховується під час оцінювання відповідно до визначених у силабусі заходів академічної відповідальності. Правила встановлено Політикою використання штучного інтелекту в освітньому процесі БДПУ (https://fdsso.bdpi.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/polityka_vykorystannya_shtuchnogo_intelektu_v_osvitnomu_proczesi_berdyanskogo.pdf).

Неформальне та інформальне навчання. Результати навчання, здобуті поза формальною освітою, визнаються за умови підтвердження їх відповідності результатам навчання освітньої компоненти. Процедура здійснюється відповідно до розділу 8 Положення про організацію освітнього процесу в БДПУ. Роз'яснення і зразки документів розміщено на сторінці «Неформальна освіта» ФДССО (<https://fdsso.bdpi.org.ua/neformalna-osvita/>).

Дистанційне навчання та безпека. В умовах дистанційного навчання лекційні та семінарські заняття проводяться в онлайн-режимі відповідно до розкладу. Консультації проводяться за графіком або за попереднім узгодженням із викладачем. У разі технічних проблем, перебоїв електропостачання,

відсутності інтернет-зв'язку або інших об'єктивних обставин порядок участі в заняттях і виконання навчальних завдань узгоджується з викладачем.

У разі повітряної тривоги або іншої небезпечної ситуації здобувачі мають подбати про власну безпеку та перейти до безпечного місця. Переривання участі в занятті з безпекових причин не має негативних наслідків для здобувача. Пропущені матеріали опрацьовуються самостійно.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: технічне забезпечення — комп'ютер, ноутбук або мобільний пристрій із доступом до Інтернету, камерою, мікрофоном і засобами відтворення звуку; програмне забезпечення та електронні сервіси — Moodle БДПУ, Zoom, Microsoft Word і PowerPoint або їхні аналоги, Інституційний репозитарій БДПУ та електронна бібліотека БДПУ; наочність — мультимедійні презентації, навчальні відео, нормативно-правові документи. Спеціалізоване технічне та платне програмне забезпечення не потрібне.

Система оцінювання та вимоги:

Система оцінювання передбачає поточний та підсумковий контроль. Підсумковий контроль за освітньою компонентою передбачає семестровий контроль у формі екзамену.

Загальний розподіл балів за результатами поточного та семестрового контролю представлено в таблиці.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне тестування та самостійна робота												Поточна оцінка визначається шляхом переведення суми рейтингових балів, отриманих за темами 1–12, у 50-бальну шкалу: загальна сума рейтингових балів ділиться на кількість кредитів ЄКТС освітньої компоненти (6 кредитів)).	Екзамен	Сума
Тема 1		Тема 2		Тема 3		Тема 4		Тема 5		Тема 6				
1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	6.1	6.2	4.2.	5.1.	5.2.	6.1	6.2			
25		25		25		25		25		25				
Тема 7		Тема 8		Тема 9		Тема 10		Тема 11		Тема 11				
7.1	7.1	8.1	8.1	9.1	11.1	11.2	10.2	11.1	11.2	12.1	12.2			
25		25		25		25		25		25				

Поточний контроль здійснюється за результатами виконання завдань, передбачених планами семінарських занять та самостійної роботи, зокрема індивідуальних завдань як її складника. Система нарахування рейтингових балів в представлена в таблиці.

Система нарахування рейтингових балів (поточний контроль)

№	Вид робіт за темами	Бали рейтингу (денна форма)	Бали рейтингу (заочна форма)
1	Тема 1.		
1.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)		-
1.2.	Виконання самостійної роботи до теми 1: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними;		0 – 10
1.3.	Виконання ІНДЗ до теми 1.		0 – 15
Максимум за тему 1		25 балів	
Тема 2			
2.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)		0 – 5
2.2.	Виконання самостійної роботи до теми 2: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 – 5
2.3.	Виконання ІНДЗ до теми 2		0 – 15
Максимум за тему 2		25 балів	
Тема 3			
3.1.	Відповідь на семінарському занятті (4 години)		-
3.2.	Виконання самостійної роботи до теми 3: - Підготовка додаткових питань та опитування за		0 – 10

	ними.		
3.3.	Виконання ІНДЗ до теми 3		0 – 15
Максимум за тему 3		25 балів	
Тема 4			
4.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)		0 – 5
4.2.	Виконання самостійної роботи до теми 4: • Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 – 5
4.3.	Виконання ІНДЗ до теми 4		0 – 15
Максимум за тему 4		25 балів	
Тема 5			
5.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)		-
5.2.	Виконання самостійної роботи до теми 5: • Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 – 10
5.3.	Виконання ІНДЗ до теми 5.		0 – 15
Максимум за тему 5		25 балів	
Тема 6			
6.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)		0 – 5
6.2.	Виконання самостійної роботи до теми 6: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 – 5
6.3.	Виконання ІНДЗ до теми 6.		0 – 15
Максимум за тему 6		25 балів	
Тема 7			
7.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)		-
7.2.	Виконання самостійної роботи до теми 7: - Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 – 10
7.3.	Виконання ІНДЗ до теми 7.		0 – 15
	Максимум за тему 7	25 балів	
Тема 8			
8.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)		-
8.2.	Виконання самостійної роботи до теми 8: Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 – 10
8.3.	Виконання ІНДЗ до теми 8.		0 – 15
	Максимум за тему 8	25 балів	
Тема 9			
9.1.	Відповідь на семінарському занятті (4 години)		-
9.2.	Виконання самостійної роботи до теми 9: Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 – 10
9.3.	Виконання ІНДЗ до теми 9.		0 – 15
	Максимум за тему 9	25 балів	
Тема 10			
10.1.	Відповідь на семінарському занятті (2 години)		-
10.2.	Виконання самостійної роботи до теми 10: Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 – 10
10.3.	Виконання ІНДЗ до теми 10.		0 – 15
	Максимум за тему 10	25 балів	
Тема 11			
11.1.	Відповідь на семінарському занятті (4 години)		-
11.2.	Виконання самостійної роботи до теми 9:		0 – 10

	Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		
11.3.	Виконання ІНДЗ до теми 11.		0 – 15
	Максимум за тему 11		25 балів
Тема 12			
12.1.	Відповідь на семінарському занятті (4 години)		0 – 5
12.2.	Виконання самостійної роботи до теми 9: Підготовка додаткових питань та опитування за ними.		0 – 5
12.3.	Виконання ІНДЗ до теми 12.		0 – 15
	Максимум за тему 12		25 балів

Поточний контроль здійснюється за результатами усіх виконаних завдань, передбачених планами семінарських, самостійних робіт тощо. Нарахування рейтингових балів здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання, систематизованих для кожного з видів робіт та представлено на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ. За результатами поточного оцінювання здобувач може отримати максимум 50 балів.

Формула визначення поточної оцінки

$$ПО = \frac{T1 + T2 + T3 + T4 + T5 + T6 + T7 + T8 + T9 + T10 + T11 + T12}{5}$$

де:

ПО — поточна оцінка за освітню компоненту (максимально 50 балів);

T1–T10 — рейтингові бали, отримані здобувачем за відповідні теми курсу (максимально 25 балів за кожну тему);

5 — коефіцієнт переведення максимальної суми рейтингових балів за поточну роботу (300 балів), який дорівнює кількості кредитів у 50-бальну шкалу.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль передбачає семестровий контроль у формі екзамену за білетами, кожен із яких містить комплексний професійно орієнтований кейс із взаємопов'язаними теоретико-аналітичними та практичними завданнями. Здобувач на основі поданої інформації аналізує професійну ситуацію та встановлює причинно-наслідкові зв'язки, визначає проблеми, потреби, ресурси та соціальні ризики клієнта (цільової групи), характеризує його правовий статус, права і соціальні гарантії, визначає нормативно-правові підстави соціальної роботи та повноваження відповідних суб'єктів, критично аналізує чинну соціальну політику щодо розв'язання визначеної проблеми, обґрунтовує алгоритм професійних дій соціального працівника та заходи із запобігання або мінімізації соціальних ризиків і складних життєвих обставин. Максимальна оцінка за екзамен — 50 балів.

Орієнтовний розподіл балів за виконання екзаменаційного завдання

Складник екзаменаційного завдання	Максимальна кількість балів
Аналіз інформації про професійну ситуацію, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, визначення проблем, потреб, ресурсів і соціальних ризиків клієнта (цільової групи)	15
Правовий і соціально-політичний аналіз ситуації: визначення правового статусу, прав і соціальних гарантій клієнта, нормативно-правових підстав соціальної роботи, повноважень відповідних суб'єктів; критичне оцінювання чинної соціальної політики щодо визначеної проблеми	20
Обґрунтування алгоритму професійних дій соціального працівника, способів розв'язання визначених завдань та заходів із запобігання або мінімізації соціальних ризиків і складних життєвих обставин	15
Усього за екзамен	50

Таблиця відображає орієнтовний розподіл балів за складниками комплексного екзаменаційного завдання, детальні критерії розміщені в системі оцінювання на електронній навчальній платформі Moodle БДПУ

Підсумкова оцінка за освітню компоненту становить максимально 100 балів і формується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю (максимально 50 балів), та балів, отриманих за результатами семестрового контролю у формі екзамену (максимально 50 балів).

Формула підсумкової оцінки за курс:

$$\text{ПідО} = \text{ПО} + \text{Е}$$

де:

ПідО — підсумкова оцінка за освітню компоненту (максимально 100 балів);

ПО — поточна оцінка (максимально 50 балів);

Е — оцінка за екзамен (максимально 50 балів).

Мінімальний пороговий рівень оцінки з освітньої компоненти є єдиним в Університеті, не залежить від форм і методів оцінювання та складає 50 балів. Повторне складання семестрового контролю здійснюється відповідно до встановленої в БДПУ процедури.

Шкала оцінювання:

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Основні:

1. Семигіна Т. В. Сучасна соціальна робота. Київ : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с. URL: <https://knowledge.org.ua/wp-content/uploads/2020/07/ModernSW.pdf>.
2. Бровендер О. О., Завацька Н. Є. Соціальна робота з різними групами клієнтів : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти зі спеціальності І10 «Соціальна робота та консультування». Київ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2026. 368 с. URL: <https://dspace.snu.edu.ua/handle/123456789/2958>.
3. Омельченко С. О., Тернопільська В. І., Чернуха Н. М., Співак Я. О., Васильєва-Халатникова М. О., Бакуліна О. С., Костенко Д. В., Рутян Л. І. Соціальна робота: реалії та виклики часу : навч.-метод. посіб. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 219 с. URL: <https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/f6f719b1-4d61-4816-9c66-690808b28813>.
4. Кияниця З. П., Петрочко Ж. В. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. : у 2 ч. Ч. 1 : Сучасні орієнтири та ключові технології. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 256 с. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/21626/>.
5. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. : у 2 ч. Ч. 2 / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. ; за заг. ред. Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. Київ : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. 352 с. URL: <https://www.p4ec.org.ua/ua/library/books>.
6. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів : навч. посіб. / С. В. Мітіна та ін. ; за ред. С. В. Мітіної. Київ : Гельветика, 2020. 435 с.
7. Кулик І. В. Соціальна робота з різними групами клієнтів : навч. посіб. Івано-Франківськ : НАІР, 2020. 235 с.
8. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр>.
9. Загальна декларація прав людини : Декларація ООН від 10.12.1948 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_015.
10. Європейська соціальна хартія (переглянута) : міжнародний документ від 03.05.1996 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/994_062.
11. Конвенція про права дитини : Конвенція ООН від 20.11.1989 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_021.

12. Конвенція про права осіб з інвалідністю : Конвенція ООН від 13.12.2006 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/995_g71 .
13. Про соціальні послуги : Закон України від 17.01.2019 № 2671-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2671-19> .
14. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю : Закон України від 21.06.2001 № 2558-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2558-14> .
15. Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії : Закон України від 05.10.2000 № 2017-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2017-14> .

Допоміжні:

1. Карпенко О. Г., Романова Н. Ф. Теорія та практика соціальної роботи : навч. посіб. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2015. 408 с.
2. Лукашевич М. П., Семигіна Т. В. Соціальна робота (теорія і практика) : підручник. Київ : Каравела, 2009. 368 с.
3. Про охорону дитинства : Закон України від 26.04.2001 № 2402-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2402-14> .
4. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2229-19> .
5. Про зайнятість населення : Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5067-17> .
6. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21.03.1991 № 875-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/875-12> .
7. Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей : Закон України від 02.06.2005 № 2623-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2623-15> .
8. Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк : Закон України від 17.03.2011 № 3160-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3160-17> .
9. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 08.07.2011 № 3671-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3671-17> .
10. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06.10.2005 № 2961-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2961-15> .

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека БДПУ <https://library.bdpu.org.ua/>
2. Сайт БДПУ <http://bdpu.org.ua>
3. Репозитарій БДПУ: <https://dspace.bdpu.org.ua/>
4. Верховна Рада України. Офіційний сайт (законодавство) <http://zakon4.rada.gov.ua/>
5. Законодавство України : офіційна інформаційно-пошукова система Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main> .
6. Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України : офіційний вебсайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/> .
7. Організація Об'єднаних Націй в Україні : офіційний вебсайт. URL: <https://ukraine.un.org/uk> .
8. Рада Європи. Офіс Ради Європи в Україні : офіційний вебсайт. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv> .
9. International Federation of Social Workers : official website. URL: <https://www.ifsw.org/> .